

КОГО «ЗАКОДУВАЛА» АНТОНІНА ЦАРУК?

Книга Антоніни Царук «Коди золотих рун» (Кропивницький, ЦУВ, 2020), яка поєднала під загадково-ієрогліфічною обкладинкою і дизайном розділів Олександра Босого критику, літературознавство та філософію, зацікавить багатьох. У першу чергу тих, про кого вона сказала свіже, щире і по-науковому вагоме слово, а також учнів Василя Петровича Марка – великого вчителя студентів, майбутніх педагогів, якому присвячена книга.

Редактор збірки – Василь Бондар. Вражає науковий обсяг іменного покажчика – більше п'ятисот імен, до яких доторкнулось перо письменниці на 360 сторінках тексту, укладеного в три великі розділи. Це «Золоті руна» згадки й оцінки літераторів, які в кращих світах: Т. Шевченка і П. Куліша, Є. Маланюка і Ю. Дарагана, В. Близнеця, В. Панченка та В. Марка. В інші розділи дуже класифіковано підібрані статті, поєднані своєрідними темами: «Виклики часу», «Слово і постать: спроба осягнення», «У світі звуків так вродило рясно». У кожному розділі були «ударні» статті та імена, які я відкривала або про яких поновлювала свої знання. Чесно зізнаюсь – про поетів мені було цікавіше читати, хоча ґрунтовнішими видались статті про прозаїків. А ось іменний покажчик висвітлив білі плями, які варто ліквідувати, звертаючись до самоосвіти.

І тут відкривається нова Антоніна Царук – не авторка книг поезії та прози і драматургії для дітей, не глибокий лірик, а науковиця, яка поєднала науку й проникливу публіцистику. Серед скарбів, якими вона обдаровує читачів, у першу чергу я звернула увагу на знайомих – це половина зі згаданих у покажчику імен. Із 250-ти вибрала і прочитала тексти про земляків. Це Т. Андрушко, В. Базилевський, Л. Безпалій, О. Буянова, В. Володіна, В. Ганоцький, Н. Гармазій, В. Гончаренко, К. Горчар, Дон-Амінадо, О. Кердіваренко, Б. Куманський, А. Загравенко, Л. Куценко, В. Яремчук.

Люблю читати збірки спонтанно. Наприклад: а як виглядає література нашого краю з-під жіночого пера? І занурююсь у думки й емоції А. Царук, висловлені про творчість і мертвих (С. Барабаш, Т. Журба), і зрілих – К. Горчар, Т. Андрушко, і нового покоління літераторок: О. Буянової, Я. Бабич, В. Володіної, Н. Гармазій (Частакової), Ю. Гладир, К. Сокол, Л. Єременко, І. Немирової. Ніби

знаю їхні долі і творчість, але дякуючи професіоналізму авторки, з'являється нове бачення.

Потім впадають в очі імена не тільки наших краян, а й літераторів з усієї України. І я вчитуюся в оцінки поезії Ігоря Павлюка та Петра Перебийноса, Шевченківського лауреата, з яким доля звела «гастролювати» Вінниччиною у 2018 році в дні Міжнародного Шевченківського свята. І знову радію відкриттям і наповнюю іменами блокнотик з короткою назвою «Прочитати».

Не берусь рецензувати книгу, написану науковицею, яка все знає і вміє робити. Але ось у її статті «Марко Кропивницький: стратегія і тактика людини-театру» вчитала таке: «Найдорожча театральна критика – міркування та емоції глядача з народу». Після цього трохи збадьорилась, подумавши, що й моє читацьке слово чимось прислужиться, якщо не авторці, то потенційним читачам цієї книги – літераторам, студентам, старшокласникам, які мріють про філологію, краєзнавцям і навіть тим, хто покинув Україну, але за її життям, в т.ч. і літературним, слідкує здалеку.

Як і А. Царук, захоплююсь поезією Тереня Масенка. Зраділа співпадінню: цитовану авторкою у статті «Плекати дружбу і добро» його строфу із вірша «Гобелен» *“Ви навчіть мене вишивки, мамо! / І навчіть мене, рідная, так, / Щоб з мережки живими словами / Промовляли волошки і мак”* я ще в 1992 році вишила для мами як дарунок учительці, яка першою в Щорському районі на Чернігівщині створила у незалежній Україні кабінет народознавства. Завжди радію тому, що поезія, як і образотворче мистецтво, може бути «прикладною».

Цікаво було порівняти мою оцінку творчості Віктора Погрібного з оцінкою А. Царук – у двох статтях про нього. З творчістю Володимира Кобзаря я познайомила з першої його книги «Провулок Гвардійський». А. Царук, згадуючи ту першу збілочку, дає цікавий просторий огляд усієї його розмаїтої творчості – для дорослих і дітей.

«Дитячі письменники дуже схожі на дітей», – починає А. Царук статтю про творчість Сашка Дерманського, яку я відкриваю для себе з її допомогою і погоджуюсь з її визначенням. Те саме стосується і творчості знайомої мені Ольги Єрошкіної, однієї з авторок-упорядниць букварика «Казкове віконце», і казок Дмитра Чередниченка. Не тільки приєднуюся до цитати з Т. Габбе «Казки мають вчити розважаючи і розважати навчаючи», а й хотіла б розширити афоризм: не лише казки, а дитячі книжки взагалі.

З іншого ракурсу, дякуючи А. Царук, сприймається начебто знайома творчість Н. Гармазій, П. Селецького, О. Жовни, М. Дочинця, В. Базилевського, П. Сороки, О. Босого, В. Могилюка, А. Гурбанської.

По-новому побачила я серйозну А. Царук у тому, як вона оцінює гумористично-сатиричну творчість В. Михайлова, Б. Ревчуна. Цікаво було вчитуватися в аналіз творчості «двоїстих» авторів: поета і прозаїка І. Павлюка, В. Терена, В. Погрібного. Відкриттям у «Кодах» стали для мене А. Мороз, І. Чендей.

У статті про В. Кобзаря Антоніна Царук цитує Е. Хемінгуей: «Подорожуй з тим, кого любиш». Так от, ця 360-сторінкова подорож крізь «Коди золотих рун» була саме тому вдалою та наснажуючою і наповнюючою новими знаннями, що я люблю всі книги А. Царук, написані до «Рун...».

Радію, що позаду в А. Царук всього два невеликі ювілеї, а яка ємка на її книгах творча довідка! «Авторка 7 книжок для дітей, 2 ліричних збірок, 2 переспівів відомих мюзиклів». Твори друкувалися не лише в Україні, а й в

Польщі, Канаді, Норвегії. Поетеса, критикеса, перекладачка, драматургиня, член Національної спілки письменників, кандидат філологічних наук, лауреатка літпремій: імені Євгена Маланюка, Віктора Близнеця, Арсенія Тарковського та Всеукраїнської імені Івана Чендея.

*Антоніна Корінь, науковиця
літературно-меморіального
музею І. К. Карпенка-Карого
міста Кропивницького*

Опубліковано:
газета «Народне слово», № 14 від 19.05.2022 р.